

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/25/2025
Identifikačné číslo spisu: 5122203652
Dátum vydania rozhodnutia: 24.03.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Mario Dubaň
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:5122203652.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ S. R., narodeného XX. K. XXXX, C. W. XXX, 2/ O. R., narodeného XX. K. XXXX, C. W. XXX, 3/ I. F., narodenej XX.. XXXX, W. XXX, 4/ S. R., narodeného XX. V. XXXX, W. XXX, 5/ T. R., narodeného XX. A. XXXX, W. XXX, všetkých zastúpených spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Milan Chovanec s.r.o., Žilina, Vojtecha Tvrdeho 17, proti žalovanému C. F., narodenému XX. I. XXXX, C. W. XX, zastúpenému advokátom JUDr. Michalom Kováčom, Žilina, Sládkovičova 9, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 13C/36/2022, o dovolaní žalobcov 1/ až 5/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 08. októbra 2024 sp. zn. 8Co/151/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanému priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcom 1/ až 5/ v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 31. augusta 2023 č. k. 13C/36/2022-114 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia, že časť nehnuteľnosti zapísanej na LV č. XXX pre k. ú. C. W. ako parcela registra C J. č. XXXX - orná pôda o výmere 964 m², oddelená geometrickým plánom ako parcela C KN č. XXXX/X - orná pôda o výmere 474 m², patrila ku dňu smrti O. R. do bezpodielového spoluvlastníctva jeho a jeho manželky K. R.. Zároveň žalovanému priznal proti žalobcom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Žalobcovia tvrdili, že žalovaný je síce v katastri nehnuteľností evidovaný ako výlučný vlastník predmetného pozemku, avšak právna predchodkyňa žalobcov K. R. mala tento pozemok získať na základe zámeny uzavretej v roku 1968 s S. N.. Napriek tomu, že príslušné národné výbory súhlas s touto zámenou neudelili, podľa tvrdení žalobcov bola zámena fakticky vykonaná, právni predchodcovia žalobcov vstúpili do držby spornej parcely a po uplynutí zákonom ustanovenej doby ju nadobudli vydržaním.

1.2. Súd prvej inštancie vychádzal zo zistenia, že žalovaný je v katastri nehnuteľností zapísaný ako výlučný vlastník parcely registra C KN č. XXXX, ktorú nadobudol dedením po svojej manželke K. F., ktorá nadobudla predmetný pozemok dedením po svojom otcovi S. N.. Zároveň mal za preukázané, že K. R. s manželom užívali iba časť tohto pozemku, pričom medzi stranami zostávala sporná len výmera takto užíwanej časti. Žalobcovia nepreukázali existenciu písomnej zámennej zmluvy z roku 1968 a súčasne bolo nepochybné, že bývalý Okresný národný výbor v U. súhlas s tvrdou zámenou neudelil a odvolací orgán toto rozhodnutie potvrdil. Súd prvej inštancie ďalej zistil, že žalovaný nadobudol vlastnícke právo k parcele registra C KN č. XXXX vydržaním na základe notárskej zápisnice a následne túto parcelu previedol na ďalšie osoby.

1.3. Za rozhodujúcu považoval súd prvej inštancie otázku, či právni predchodcovia žalobcov vstúpili do oprávnenej a dobromyseľnej držby spornej parcely, a teda či mohli vlastnícke právo k nej nadobudnúť vydržaním najneskôr k 01. januáru 1992. V tejto súvislosti dobromyseľnosť držiteľa treba posudzovať objektívne, či držiteľ pri zachovaní náležitej opatrnosti mohol byť presvedčený, že mu vec patrí. Keďže právni predchodcovia žalobcov museli mať z rozhodnutí štátnych orgánov vedomosť o tom, že súhlas s prevodom vlastníctva na základe tvrdenej zámeny udelený nebol, nemohli byť podľa názoru konajúceho súdu v dobrej viere, že sa stali vlastníkmi spornej parcely. Súd prvej inštancie preto uzavrel, že ich postavenie bolo možné hodnotiť najviac ako faktické užívanie cudzej veci, nie však ako dobromyseľnú držbu spôsobilú viesť k vydržaniu. Tento záver potvrdzovala aj ďalšia významná okolnosť, a to list zo 17. februára 1988, ktorým právni predchodcovia žalobcov spolu so žalovaným a jeho manželkou opätovne žiadali o udelenie potrebného súhlasu k zámene. Aj táto skutočnosť podľa názoru súdu svedčila o tom, že si právni predchodcovia žalobcov boli vedomí, že vlastnícke právo k spornému pozemku doteraz nenadobudli. Ak teda absentovala dobromyseľnosť ako jeden zo základných predpokladov vydržania, nebolo možné dospieť k záveru, že vlastnícke právo k spornej parcele nadobudli vydržaním.

1.4. Súd prvej inštancie posudzoval vec aj vo svetle nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 484/2015, podľa ktorého môže byť držiteľ objektívne presvedčený o poctivom nadobudnutí veci aj pri nesplnení všetkých zákonných podmienok, spravidla vtedy, ak za vec poskytol dohodnuté protiplnenie v súlade s dobrými mravmi. Ani z tohto pohľadu však súd nevzhladol splnenie podmienok na uznanie dobromyseľnej držby. Poukázal na to, že žalobcovia nepreukázali vlastnícke právo svojich právnych predchodcov k parcele registra C KN č. XXXX, ktorá mala byť protihodnotou pri tvrdenej zámene, ani to, že boli právnymi nástupcami poslednej pozemno-knižnej vlastníčky pôvodnej parcely, z ktorej táto parcela vznikla. Z uvedeného vyvodil, že tvrdená zámena by nemohla byť platná ani z tohto dôvodu a právni predchodcovia žalobcov nemohli byť v dobrej viere ani vo vzťahu k vlastníctvu parcely, ktorú mali podľa svojich tvrdení zameniť.

1.5. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom z 08. októbra 2024 sp. zn. 8Co/151/2023 rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil (§ 387 ods. 2 CSP) a žalovanému priznal proti žalobcom nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. V celom rozsahu sa stotožnil s dôvodmi napadnutého rozhodnutia a považoval ich za zodpovedajúce požiadavkám kladeným na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku doplnil, že súd prvej inštancie síce vychádzal z nesprávne označenej právnej úpravy, avšak správne skúmal dobromyseľnosť právnych predchodcov žalobcov ako nevyhnutný predpoklad nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním, keďže aj podľa tvrdení samotných žalobcov malo k vydržaniu dôjsť za účinnosti právnej úpravy zavedenej zákonom č. 509/1991 Zb. Odvolací súd poukázal na to, že z rozhodnutia Okresného národného výboru v U. z 10. februára 1969 jednoznačne vyplýva, že tento orgán neudelil súhlas k prevodu nehnuteľností na základe tvrdenej zámennej zmluvy, pretože podľa vtedy účinnej právnej úpravy bolo možné takéto nehnuteľnosti prevádzať len na osoby v príbuzenskom vzťahu v priamom rade alebo medzi súrodencami, pričom v posudzovanom prípade o

takýto vzťah nešlo. Toto rozhodnutie bolo na základe odvolania účastníkov potvrdené aj rozhodnutím Stredoslovenského krajského národného výboru v Banskej Bystrici zo 17. marca 1969, pričom obe rozhodnutia im boli doručené. Následne preto zámenná zmluva nemohla byť registrovaná štátnym notárstvom a nemohla nadobudnúť účinnosť. Z uvedeného odvolací súd vyvodil, že právni predchodcovia žalobcov sa na jej základe nestali vlastníkami parcely registra C KN č. XXXX a so zreteľom na tieto okolnosti nemohli byť ani v dobrej viere, že ju nadobudli, hoci ju fakticky užívali. To, že k prevodu vlastníckeho práva nedošlo, podľa odvolacieho súdu potvrdzuje aj ďalší pokus o zámenu z roku 1988.

2.1. Za nedôvodnú považoval odvolací súd aj námietku žalobcov, podľa ktorej ich právna predchodkyňa poskytla za sporný pozemok primerané protiplnenie. Zdôraznil, že tejto osobe nesvedčil zápis vlastníckeho práva k parcele, ktorá mala byť predmetom zámeny z jej strany, v pozemkovej knihe, a žalobcovia netvrdili ani nepreukázali, na základe akej právnej skutočnosti sa mala stať jej vlastníčkou a ako ju mala nadobudnúť od osoby zapísanej v pozemkovej knihe. Keďže žalovaný už vo vyjadrení k žalobe túto okolnosť výslovne namietal, nešlo o skutočnosť medzi stranami nespornú. K odvolacej argumentácii žalobcov, podľa ktorej žalovaný pri osvedčovaní svojho vlastníckeho práva taktiež vychádzal z tvrdenej zámennej zmluvy, a preto rovnaký záver o dobromyseľnosti mal platiť aj vo vzťahu k ich právnym predchodcom, odvolací súd uviedol, že dobromyseľnosť právneho predchodcu žalovaného pri nadobudnutí jeho vlastníctva nebola predmetom tohto sporu, okrem toho ju žalovaný zdôvodnil. O trovách konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, ktoré odôvodnili poukazom na ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.1. Kritiku odvolacieho súdu založili na tom, že aj keď sa v celom rozsahu stotožnil s prvoinštančným rozhodnutím, vec posúdil podľa iného zákonného ustanovenia. Zatiaľ čo súd prvej inštancie vec posúdil podľa zákona č. 141/1950 Zb., odvolací súd podľa novely č. 509/1991 Zb. Podľa ich názoru zmenou právnej kvalifikácie došlo k naplneniu vady podľa § 420 písm. f) CSP a v tomto smere považovali napadnuté rozhodnutie za prekvapivé. Rovnako namietali, že odvolací súd sa dostatočne nevysporiadal s ich argumentom o nerovnakom posúdení porovnateľnej situácie, keď žalovaný si vlastníctvo k zamenenému pozemku usporiadal a jeho nadobudnutie bolo akceptované, zatiaľ čo ich právnym predchodcom bolo vlastnícke právo k pozemku nadobudnutému v rámci tej istej zámeny odopreté.

3.2. Pokiaľ išlo o uplatnenie dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, namietali nesprávne právne posúdenie veci, ku ktorému došlo odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (napr. 5Cdo/30/2010, 5Cdo/260/2008, 2Cdo/207/2005, 5Cdo/210/2019, 3Cdo/17/2016, 1VCdo/1/2024). Právna predchodkyňa K. nadobudla vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti vydržaním, keďže na základe reálne uzavretej zámennej zmluvy bola objektívne presvedčená o tom, že pozemok parcelu registra C KN č. XXXX/X nadobudla poctivým spôsobom. Dodali, že účastníci zámennej zmluvy zamenené nehnuteľnosti od roku 1968 užívali až do konca roku 2021. Žiadali napadnutý rozsudok zmeniť a žalobe vyhovieť, alternatívne rozhodnutia nižších súdov zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaný považoval dovolanie za neprípustné. K prekvapivosti zdôraznil, že podmienky vydržania vlastníckeho práva v zmysle oboch aplikovaných zákonov sú vo svojej podstate rovnaké. Právni predchodcovia žalobcov nemohli byť dobromyseľnými držiteľmi, a súdy nižších inštancií zhodne posúdili základný predpoklad pre vydržanie v neprospech žalobcov. Súdy sa vysporiadali so všetkými pre vec podstatnými tvrdeniami a argumentáciou žalobcov. Vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedol, že nedobromyseľnosť právnych predchodcov žalobcov bola jednoznačne preukázaná - a to minimálne od momentu doručenia rozhodnutia Okresného národného výboru v U. z 10. februára 1969 a potvrdzujúceho rozhodnutia Stredoslovenského krajského národného výboru v Banskej Bystrici zo 17. marca 1969. Napokon, matka žalobcu 1/ nebola ani vlastníčkou do zámeny ponúkanej parcely č. XXXX, nakoľko jej nesvedčil zápis v pozemkovej knihe. Žalovaný žiadal dovolanie žalobcov odmietnuť, prípadne ako nedôvodné zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

9. Žalobcovia vyvodzujú prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietali nedostatočné odôvodnenie a tzv. prekvapivosť napadnutého rozhodnutia.

10. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

11. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

12. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľov, že procesne nesprávnym postupom súdov bolo zasiahnuté do ich práva na spravodlivý proces.

13. V posudzovanej veci dovolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti ani nepreskúmateľnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Rozsudok odvolacieho súdu spĺňa zákonné požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia a jeho dôvody sú zrozumiteľné tak po skutkovej, ako aj po právnej stránke. Odvolací súd sa neobmedzil len na formálne prevzatie dôvodov rozsudku súdu prvej inštancie, ale sa v medziach podaného odvolania zaoberal aj podstatnými odvolacími výhradami žalobcov. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, z akých skutkových zistení vychádzal, aké právne otázky považoval za rozhodujúce a akými úvahami bol vedený pri potvrdení rozsudku súdu prvej inštancie.

13.1. Odvolací súd predovšetkým uviedol, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, vykonal potrebné dokazovanie a na jeho podklade dospel k správnym skutkovým aj právnym záverom. Súčasne výslovne konštatoval, že žalobcovia v odvolaní neuviedli také nové alebo podstatné skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé viesť k odlišnému skutkovému alebo právnemu posúdeniu veci. Už týmto spôsobom dal odvolací súd najavo, že napadnuté rozhodnutie podrobil vecnému preskúmaniu a že sa nezaoberal len samotným výsledkom prvoinštančného konania, ale aj odvolacou argumentáciou žalobcov.

13.2. Za podstatné považuje dovolací súd skutočnosť, že odvolací súd sa osobitne vyjadril k nosným odvolacím námietkam žalobcov. V nadväznosti na skutkové okolnosti veci výslovne rozvinul úvahu o absencii dobromyseľnosti právnych predchodcov žalobcov ako nevyhnutného predpokladu vydržania. Poukázal na obsah rozhodnutí príslušných národných výborov z roku 1969, z ktorých jednoznačne vyplývalo, že súhlas s tvrdenou zámenou nehnuteľností udelený nebol, pričom tieto rozhodnutia boli účastníkom doručené. Z týchto okolností odvolací súd logicky vyvodil, že právni predchodcovia žalobcov nemohli byť v dobrej viere, že sa na základe zámeny stali vlastníkmi spornej parcely, a tento záver podporil aj poukazom na ďalší pokus o usporiadanie zámeny v roku 1988. Odôvodnenie napadnutého rozsudku je tak v tejto časti určité, zrozumiteľné a preskúmateľné.

13.3. Odvolací súd sa rovnako vyjadril aj k argumentácii žalobcov založenej na tvrdení, že ich právna predchodkyňa poskytla za sporný pozemok primerané protiplnenie. V tejto súvislosti vysvetlil, že tejto osobe nesvedčil zápis vlastníckeho práva k parcele, ktorá mala byť predmetom zámeny z jej strany, v pozemkovej knihe, a žalobcovia netvrdili ani nepreukázali, na základe akej právnej skutočnosti sa mala stať jej vlastníčkou. Zároveň poukázal na to, že žalovaný túto okolnosť namietal už vo vyjadrení k žalobe, a preto nešlo o nespornú skutočnosť medzi stranami. Aj v tomto rozsahu teda odvolací súd zrozumiteľne vysvetlil, prečo nepovažoval odvolacie námietky žalobcov za dôvodné.

13.4. K námietke žalobcov, že žalovaný pri osvedčovaní svojho vlastníckeho práva rovnako vychádzal z tvrdenej zámennej zmluvy, a preto mal byť rovnaký záver o dobromyseľnosti prijatý aj vo vzťahu k ich právnym predchodcom, odvolací súd uviedol, že dobromyseľnosť právneho predchodcu žalovaného nebola predmetom tohto sporu. Aj týmto spôsobom reagoval na konkrétnu odvolaciu výhradu žalobcov a vyložil, prečo ju nepovažoval za právne významnú pre posúdenie uplatneného nároku. Nemožno preto prisvedčiť dovolateľom, že by sa odvolací súd s ich argumentom vôbec nevysporiadal. To, že odvolací súd tejto argumentácii nepriznal nimi očakávaný význam, ešte neznamená, že jeho rozhodnutie je nepreskúmateľné.

13.5. So zreteľom na uvedené dovolací súd uzatvára, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie tvorí logický, vnútorne konzistentný a preskúmateľný celok. Odvolací súd reagoval na podstatné odvolacie námietky žalobcov a vysvetlil, prečo ich nepovažoval za dôvodné. Samotná skutočnosť, že dovolatelia sa s jeho závermi nestotožňujú, že ich považujú za nesprávne alebo že požadujú podrobnejšiu odpoveď na každý jednotlivý argument, procesnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP nezakladá. Prípustnosť dovolania z dôvodu tvrdeného nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia preto daná nie je.

14. Dovolací súd zdôrazňuje, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a

právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Neostáva preto nič iné, než konštatovať, že v prejednávanej veci boli z tohto pohľadu odvolacím súdom splnené ústavnoprávne nároky kladené na odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

15. Dovolatelia ďalej namietali, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je prekvapivé, pretože odvolací súd síce rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, avšak vec právne posudzoval podľa inej právnej úpravy, než z akej vychádzal prvoinštančný súd.

15.1. Táto námietka nie je dôvodná. Z obsahu spisu i z obsahu samotného odvolania žalobcov vyplýva, že to boli práve žalobcovia, ktorí sa už v odvolacom konaní domáhali posúdenia veci podľa právnej úpravy účinnej po prijatí zákona č. 509/1991 Zb. Ak teda odvolací súd pri doplnení svojho právneho odôvodnenia vychádzal z tejto právnej úpravy, nešlo o neočakávaný alebo nepredvídateľný postup, ale naopak o reakciu na odvolaciu argumentáciu žalobcov. Za prekvapivé nemožno považovať rozhodnutie, ktorým odvolací súd reflektuje právny názor výslovne presadzovaný samotnými dovolateľmi.

15.2. V rozhodovacej praxi dovolacieho súdu sa za prekvapivé považuje rozhodnutie, ak odvolací súd oproti súdu prvej inštancie vychádzal z iného skutkového alebo právneho základu, ktorý na prvej inštancii nebol posudzovaný a s ktorým strana nemohla v odvolacom konaní počítať. Ide najmä o rozhodnutia „nečakane“ založené na odlišných právnych záveroch (sp. zn. 3Cdo/102/2008) alebo na nových dôvodoch, ku ktorým sa strana nemohla vyjadriť (sp. zn. 5Cdo/46/2011). O taký prípad však v danej veci nejde. Odvolací súd nevychádzal z nových skutkových okolností a nezaložil svoje rozhodnutie na inej nosnej právnej otázke, než aká bola predmetom posudzovania už pred súdom prvej inštancie. ňou bolo splnenie podmienok vydržania, predovšetkým existencia dobromyseľnej držby právnych predchodcov žalobcov.

15.3. Podstatné je v posudzovanej veci aj to, že bez ohľadu na rozdielne označenie aplikovanej právnej úpravy boli predpoklady vydržania v oboch právnych režimoch v vo svojej podstate upravené obdobne. Oba súdy sa preto v základe zaoberali tou istou právne relevantnou otázkou, a to či právni predchodcovia žalobcov boli dobromyseľnými držiteľmi spornej nehnuteľnosti a či mohli vlastnícke právo nadobudnúť vydržaním. Odvolací súd teda nezmenil podstatu právneho posúdenia veci, ale pri zachovaní rovnakého skutkového základu a rovnakého meritórneho problému iba precizoval právny rámec, v ktorom túto otázku posudzoval.

15.4. Ani z hľadiska výsledku konania nemožno hovoriť o prekvapivom rozhodnutí. Odvolací súd totiž v konečnom dôsledku zotrval na tom istom nosnom závere ako súd prvej inštancie, teda že právni predchodcovia žalobcov nespĺňali základný predpoklad vydržania, ktorým je dobromyseľnosť držby. Skutočnosť, že odvolací súd tento záver vyjadril v rámci právnej úpravy, ktorej aplikácie sa žalobcovia sami dovoľávali, nemohla žalobcov procesne zaskočiť. Inak povedané, odvolací súd žalobcom v právnom východisku v zásade prisvedčil, avšak pri posúdení splnenia samotných podmienok vydržania sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že tieto splnené neboli. So zreteľom na uvedené dovolací súd uzatvára, že rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vo vzťahu k rozhodnutiu súdu prvej inštancie ani prekvapivé, ani nečakané. Odvolací súd nevychádzal z nového skutkového základu, nezaoberal sa novou právnou otázkou a nerozhodol na podklade takého právneho dôvodu, ku ktorému by sa žalobcovia nemohli vyjadriť. Postupom odvolacieho súdu preto nedošlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f) CSP.

16. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalobcovia neopodstatnene namietajú, že odvolací súd im nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať im patriace procesné

práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP].

17. Dovolatelia ďalej vyvodzovali prípustnosť dovolania aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, pričom namietali nesprávne právne posúdenie splnenia podmienok vydržania právnickými predchodcami žalobcov.

18. Právnu otázkou v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je taká právna otázka, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Takýto odklon predpokladá, že otázka už bola opakovane a konzistentne riešená v rozhodnutiach najvyššieho súdu, a odvolací súd v posudzovanej veci zvolil odlišné riešenie právneho problému pri skutkovo porovnateľnom základe (porovnaj R 83/2018).

19. Z rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyplýva, že riešenie otázky dobromyseľnosti pri nadobudnutí vlastníckeho práva vydržaním je v súčasnosti ustálené. Veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu v rozsudku z 13. mája 2024 sp. zn. 1VCdo/4/2024 potvrdil, že pri posudzovaní oprávnenosti držby a splnenia podmienok vydržania nemožno vychádzať z izolovaného hodnotenia jednej okolnosti, ale je potrebné skúmať dobromyseľnosť držiteľa so zreteľom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu. Rozhodujúce je, či držiteľ pri zachovaní náležitej opatrnosti mohol byť objektívne presvedčený, že mu vec patrí, teda či jeho presvedčenie o existencii práva bolo ospravedlniteľné vzhľadom na celý skutkový kontext veci.

19.1. Uvedený právny záver nadväzuje na dlhodobu prítomnú líniu rozhodovacej praxe, podľa ktorej sa pri vydržaní nekladie dôraz len na formálnu stránku nadobúdania vlastníctva, ale predovšetkým na celkové posúdenie okolností, za ktorých sa držiteľ držby ujal a po akú dobu ju vykonával. Už v staršej judikatúre reprezentovanej rozhodnutiami uverejnenými pod č. R 45/1986 a R 44/1996 bolo zdôraznené, že pri ochrane držby je potrebné skúmať najmä okolnosti svedčiace o tom, či nadobudnutie držby bolo poctivé a či držiteľ mohol byť vzhľadom na okolnosti prípadu v dobrej viere, že mu vec patrí. V tomto smere sa judikatúra dlhodobo prikláňa k záveru, že dobromyseľnosť nemožno redukovať na existenciu alebo neexistenciu perfektného právneho titulu, ale je potrebné hodnotiť celý komplex relevantných skutkových okolností.

19.2. Rovnako v neskoršej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu sa ustálilo, že dobromyseľnosť držiteľa musí byť posudzovaná objektívne, a nie len podľa jeho subjektívnych predstáv. V uznesení sp. zn. 5Cdo/210/2019 dovolací súd výslovne uviedol, že posúdenie toho, či držiteľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec patrí, nemôže vychádzať len z jeho vnútorného presvedčenia, ale aj z toho, či pri zachovaní náležitej opatrnosti, ktorú možno od každého požadovať, mal alebo mohol mať pochybnosti, že užíva nehnuteľnosť, ktorej vlastníctvo nenadobudol. Tento právny názor bol následne potvrdený aj ďalších rozhodnutiach dovolacieho súdu, napríklad sp. zn. 2Cdo/190/2020 a 2Cdo/201/2020.

19.3. Na rovnakých východiskách stojí aj judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky. V náleze sp. zn. II. ÚS 484/2015 ústavný súd zdôraznil, že pri ústavne konformnom výklade ustanovení § 130 a § 134 Občianskeho zákonníka treba skúmať, či držiteľ mohol byť objektívne presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Súčasne vyslovil, že výklad týchto ustanovení nemôže byť neprípustne reštriktívny a nemôže podstatu inštitútu vydržania zužovať len na formálne naplnenie všetkých predpokladov prevodu vlastníckeho práva. K tomuto právnenému názoru sa ústavný súd opätovne prihlásil aj v náleze sp. zn. III. ÚS 468/2022, v ktorom opäť akcentoval potrebu hodnotiť dobromyseľnosť držiteľa vo svetle všetkých okolností prípadu a nie len z pohľadu formálneho nedostatku právneho úkonu.

19.4. Z uvedenej rozhodovacej praxe teda vyplýva základná interpretačná axióma, podľa ktorej pri posudzovaní vydržania nemožno mechanicky vyvodiť záver o nedobromyseľnosti len z jednej izolovanej právnej alebo skutkovej okolnosti, ale je potrebné prihliadať na celý priebeh nadobudnutia a výkonu držby, na správanie účastníkov právneho vzťahu, na ich vedomosť o rozhodujúcich skutočnostiach, na

prípadnú existenciu okolností vyvolávajúcich pochybnosti o vlastníctve, ako aj na to, či držiteľ mohol a mal pri zachovaní obvyklej opatrnosti tieto pochybnosti rozpoznať. Dobromyseľnosť je preto kategóriou objektívnou, ktorá sa posudzuje v širšom kontexte všetkých relevantných skutkových okolností, a nie len podľa formálneho označenia alebo absencie nadobúdacieho titulu.

19.5. Pre ustálenú rozhodovaciu prax je tak spoločné, že pri skúmaní splnenia podmienok vydržania stojí v centre pozornosti komplexné hodnotenie všetkých okolností konkrétnej veci. Iba na základe takéhoto celostného posúdenia možno dospieť k záveru, či držiteľ bol alebo nebol objektívne v dobrej viere, že mu vec patrí. Práve z týchto východísk je potrebné vychádzať aj pri posúdení dovolacej argumentácie žalobcov v prejednávanej veci.

20. V preskúmvanej veci sa sudy nižších inštancií uvedených východísk držali a svoje rozhodnutia nezaložili na izolovanom závere, že tvrdená zámenná zmluva bola neplatná, resp. že nenadobudla zamýšľané vecnoprávne účinky. Ich právny záver o absencii dobromyseľnosti právnych predchodcov žalobcov vyplynul z komplexného posúdenia všetkých rozhodujúcich okolností prípadu. Súd prvej inštancie aj odvolací súd vychádzali predovšetkým z toho, že príslušné štátne orgány už v roku 1969 výslovne neudelili súhlas s tvrdenou zámenou nehnuteľností a že tieto rozhodnutia boli účastníkom doručené, takže právni predchodcovia žalobcov museli vedieť, že na základe predmetnej zámeny vlastnícke právo k spornej parcele nenadobudli, prípadne prinajmenšom museli mať o svojom vlastníctve vážne a objektívne dôvodné pochybnosti. Sudy zohľadnili aj list zo 17. februára 1988, ktorým právni predchodcovia žalobcov spolu so žalovaným a jeho manželkou opätovne žiadali o udelenie potrebného súhlasu k zámene. Aj túto skutočnosť vyhodnotili ako okolnosť svedčiacu o tom, že si právni predchodcovia žalobcov boli vedomí, že ich vlastnícke pomery k spornej parcele nie sú právne usporiadané a že im vlastnícke právo k nej doposiaľ nesvedčí. Keby totiž boli objektívne presvedčení, že vlastnícke právo už nadobudli, nebol by dôvod znovu sa domáhať schválenia zámeny príslušnými orgánmi.

20.1. Sudy nižších inštancií ďalej posudzovali aj otázku tvrdeného protiplnenia. V tejto súvislosti zdôraznili, že žalobcovia nepreukázali vlastnícke právo svojich právnych predchodcov k parcele registra C KN č. XXXX, ktorá mala byť z ich strany predmetom zámeny, ani to, že by boli právnymi nástupcami poslednej pozemno-knižnej vlastníčky pôvodnej parcely, z ktorej táto parcela vznikla. Z tohto dôvodu sudy uzavreli, že právni predchodcovia žalobcov nemohli byť objektívne dobromyseľní ani vo vzťahu k tomu, že sú oprávnení s touto parcelou ako vlastnou nakladať a poskytnúť ju ako ekvivalent pri zámene.

20.2. Z obsahu rozhodnutí súdov oboch inštancií je teda zrejmé, že záver o nedobromyseľnosti právnych predchodcov žalobcov bol výsledkom súhrnného hodnotenia viacerých vzájomne sa podporujúcich okolností, a to najmä neudelenia úradného súhlasu so zámenou, doručenia zamietavých rozhodnutí účastníkom, opätovného pokusu o schválenie zámeny v roku 1988 a nepreukázania vlastníckeho práva právnych predchodcov žalobcov k parcele, ktorá mala predstavovať protihodnotu. Za tohto stavu nemožno prisvedčiť dovolacej argumentácii, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe. Naopak, sudy nižších inštancií rešpektovali jej základné východisko, podľa ktorého treba dobromyseľnosť posudzovať so zreteľom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu, a práve na takomto komplexnom posúdení svoje rozhodnutia aj vystavali.

21. Pokiaľ dovolatelia poukazovali na rozhodovaciu prax dovolacieho súdu (5Cdo/30/2010, 5Cdo/260/2008, 2Cdo/207/2005, 5Cdo/210/2019, 3Cdo/17/2016, 1VCdo/1/2024) s dôrazom na skutočnosť, že podmienky vydržania môžu byť splnené aj bez existencie písomného (a platného) nadobúdacieho úkonu, resp. bez naplnenia formálnych zákonných podmienok, dovolací súd pripomína, že z citovanej rozhodovacej praxe nevyplýva prípustnosť a dôvodnosť dovolania žalobcov. Odvolací súd totiž nezaložil svoje rozhodnutie na reštriktívnom názore, podľa ktorého by už samotná absencia perfektného právneho titulu alebo nespĺnenie formálnych náležitostí prevodu automaticky vylučovali dobromyseľnosť držby. Naopak, v súlade s aktuálnou judikatúrou vychádzal z toho, že rozhodujúce je objektívne posúdenie poctivosti držiteľa a všetkých okolností konkrétneho prípadu.

21.1. V preskúmvanej veci súdy nižších inšancií dospeli k záveru o nesplnení podmienok vydržania nie preto, že žalobcovia nepreukázali perfektný nadobúdaci titul, ale preto, že právni predchodcovia žalobcov nemohli byť so zreteľom na všetky okolnosti objektívne dobromyseľní, že im sporný pozemok patrí. Bolo totiž preukázané, že príslušné štátne orgány súhlas s tvrdenou zámenou neudelili, ich rozhodnutia boli účastníkom doručené a právni predchodcovia žalobcov si museli byť vedomí, že na základe takejto zámeny vlastnícke právo nenadobudli. Tento záver navyše podporuje aj ďalší pokus o usporiadanie zámeny v roku 1988, ktorý sám osebe potvrdzuje vedomosť o tom, že vlastnícke pomery zostali právne neusporiadané.

21.2. Rovnako nebola v konaní preukázaná ani tá okolnosť, ktorej judikatúra pri posudzovaní poctivosti nadobudnutia pripisuje význam, teda že by právni predchodcovia žalobcov za držanú vec poskytli riadne a preukázané dohodnuté protiplnenie. Žalobcovia totiž nepreukázali vlastnícke právo svojich právnych predchodcov k parcele, ktorá mala byť predmetom zámeny z ich strany, a teda ani to, že vôbec mohli poskytnúť právne relevantné protiplnenie za parcelu, ktorej určenia sa domáhali. Z tohto pohľadu sa prejednáváná vec skutkovo odlišuje od rozhodnutí, na ktoré dovolatelia poukazovali.

22. Dovolací súd preto uzatvára, že odvolací súd sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu neodklonil. Jeho rozhodnutie vychádza z individuálneho posúdenia konkrétnych skutkových okolností veci a zo záveru, že v danom prípade absentovala objektívne ospravedlniteľná dobromyseľnosť právnych predchodcov žalobcov ako základný predpoklad vydržania. Dovolanie preto ani z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je prípustné.

23. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcov odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

24. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.